

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

สถิติชั้นกลางสำหรับจิตวิทยา

สันหัต พรประเสริฐมานิต

โครงร่างการนำเสนอ

- การวิเคราะห์ความแตกต่าง (Contrast analysis)
- การวิเคราะห์ความแตกต่างมากกว่า 1 รูปแบบ
  - การทดสอบล่วงหน้า
  - การทดสอบภายหลัง
- การทดสอบล่วงหน้ารูปแบบพิเศษ

แนะนำ

- การวิเคราะห์ความแตกต่าง เป็นวิธีการแปลความหมายรูปแบบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม
  - เช่น เปรียบเทียบความพึงพอใจในชีวิต ระหว่าง ข้าราชการ พนักงานบริษัท เจ้าของธุรกิจ และนักเรียนนักศึกษา
- การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพียงบอกว่า เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือไม่

แนะนำ

- บทนี้ จะกล่าวถึงการสร้างรูปแบบของความแตกต่างจำเพาะ ที่สามารถตอบสนองสมมติฐานที่นักวิจัยต้องการได้ เช่น เปรียบเทียบความพึงพอใจในชีวิตระหว่างคนทำงานและนักเรียนนักศึกษา
  - กล่าวคือ ต้องการนำกลุ่มที่ 1, 2, และ 3 รวมกัน เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ 4
- เรียกว่า การวิเคราะห์ความแตกต่าง (Contrast Analysis)
- ในกรณีที่มีความแตกต่างหลายรูปแบบ ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการควบคุมความผิดพลาดแบบทั้งกลุ่ม (Familywise error rate) ด้วย

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

สถิติขั้นกลางสำหรับจิตวิทยา

สันหัต พรประเสริฐมานิต

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

- เช่น เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 4 กลุ่มในการลดความดันโลหิต

μ_1

μ_2

μ_3

μ_4

ผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน จะบอกว่ากลุ่มทั้ง 4 กลุ่มแตกต่างกัน
กล่าวคือ $H_0: \mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \mu_4$ ไม่เป็นจริง

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

- เช่น เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 4 กลุ่มในการลดความดันโลหิต

μ_1

μ_2

μ_3

μ_4

การวิเคราะห์ความแตกต่าง คือ
การสร้างการเปรียบเทียบ
ค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มจำเพาะ
เพื่อค้นหารูปแบบความแตกต่าง

เช่น เปรียบเทียบระหว่างยาใหม่และยาเดิม

$$\mu_1 - \mu_2$$

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

- เช่น เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 4 กลุ่มในการลดความดันโลหิต

μ_1

μ_2

μ_3

μ_4

การวิเคราะห์ความแตกต่าง คือ
การสร้างการเปรียบเทียบ
ค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มจำเพาะ
เพื่อค้นหารูปแบบความแตกต่าง

เช่น เปรียบเทียบระหว่างยาลดความดันโลหิต
ทั้ง 2 แบบและยาหลอก

$$\frac{\mu_1 + \mu_2}{2} - \mu_3$$

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

- ความแตกต่าง (Contrast) สามารถแบ่งกลุ่มได้ 2 รูปแบบ คือ
  - การเปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise comparison) เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเพียง 2 กลุ่ม เช่น เปรียบเทียบยาใหม่และยาเดิม, $\mu_1 - \mu_2$
  - การเปรียบเทียบซับซ้อน (Complex comparison) เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม เช่น เปรียบเทียบการใช้ยาลดน้ำหนักและยาหลอก,
$$\frac{\mu_1 + \mu_2}{2} - \mu_3$$
- ในบทที่แล้ว ได้พูดถึงการเปรียบเทียบรายคู่ไปแล้ว ในบทนี้จะมาให้คำนิยามที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

- ความแตกต่าง (Contrast) มีรูปแบบดังนี้

$$\psi = \sum_{j=1}^k c_j \mu_j$$

- เช่น

- $\mu_1 - \mu_2 \rightarrow c_1 = 1, c_2 = -1, c_3 = 0, c_4 = 0$

- $\frac{\mu_1 + \mu_2}{2} - \mu_3 \rightarrow c_1 = \frac{1}{2}, c_2 = \frac{1}{2}, c_3 = -1, c_4 = 0$

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

- กฎของการสร้างความแตกต่าง

- $\sum_{j=1}^k c_j = 0$ (จำเป็น)

- ผลรวมของค่า c_j ในทางบวกเท่ากับ 1 และผลรวมของค่า c_j ในทางลบเท่ากับ -1 (ทำเพื่อให้ตีความได้ง่าย หากไม่ได้ ผลการทดสอบทางสถิติยังเหมือนเดิม)

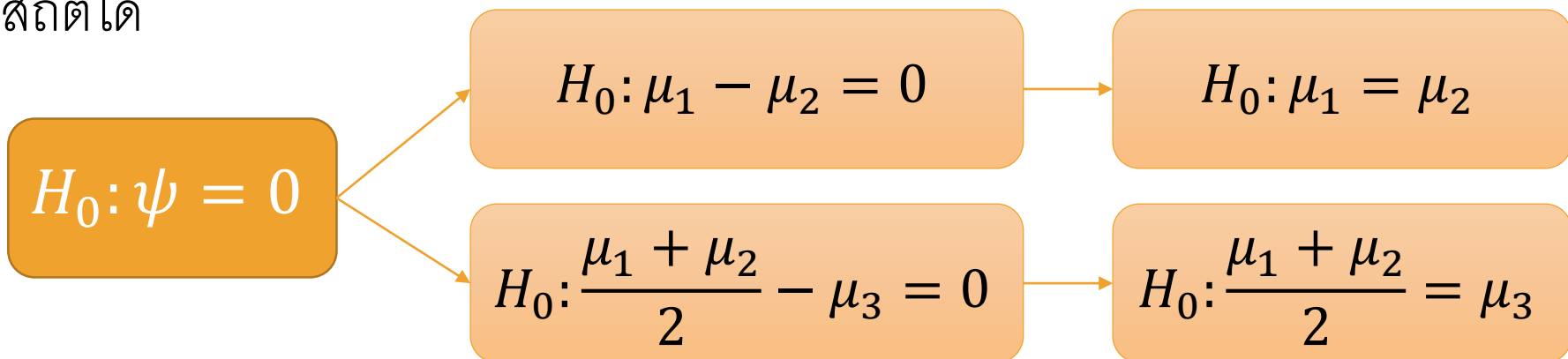
ความแตกต่าง	c_1	c_2	c_3	c_4	ผลรวมของ c	ผลรวมของ c ในทางบวก	ผลรวมของ c ในทางลบ
$\mu_1 - \mu_2$	1	-1	0	0	0	1	-1
$\frac{\mu_1 + \mu_2}{2} - \mu_3$	0.5	0.5	-1	0	0	1	-1

การวิเคราะห์ความแตกต่าง

- เราสามารถประมาณค่าความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างได้

$$\hat{\psi} = \sum_{j=1}^k c_j \bar{Y}_j$$

- ความแตกต่างที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างสามารถใช้ในการทดสอบสมมติฐานทางสถิติได้

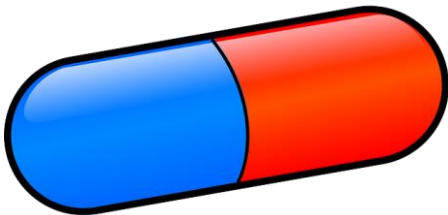
การทดสอบสมมติฐาน

- กล่าวคือ ถึงแม้ว่า $\psi = 0$ ในประชากร ค่าที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างอาจแตกต่างจาก 0 เนื่องจากความผิดพลาดจากการสุ่ม (Sampling error)
- การทดสอบสมมติฐานเป็นการตรวจสอบว่า หากประชากรมีค่าความแตกต่างเท่ากับ 0 แล้ว โอกาสที่จะได้ขนาดความแตกต่างในกลุ่มตัวอย่างสูงขนาดนี้มีเท่าไร หรือหาค่า p (p value) นั้นเอง
- ค่า p จะนำไปเปรียบเทียบกับ α เพื่อที่จะตัดสินใจว่าจะปฏิเสธ H_0 หรือไม่

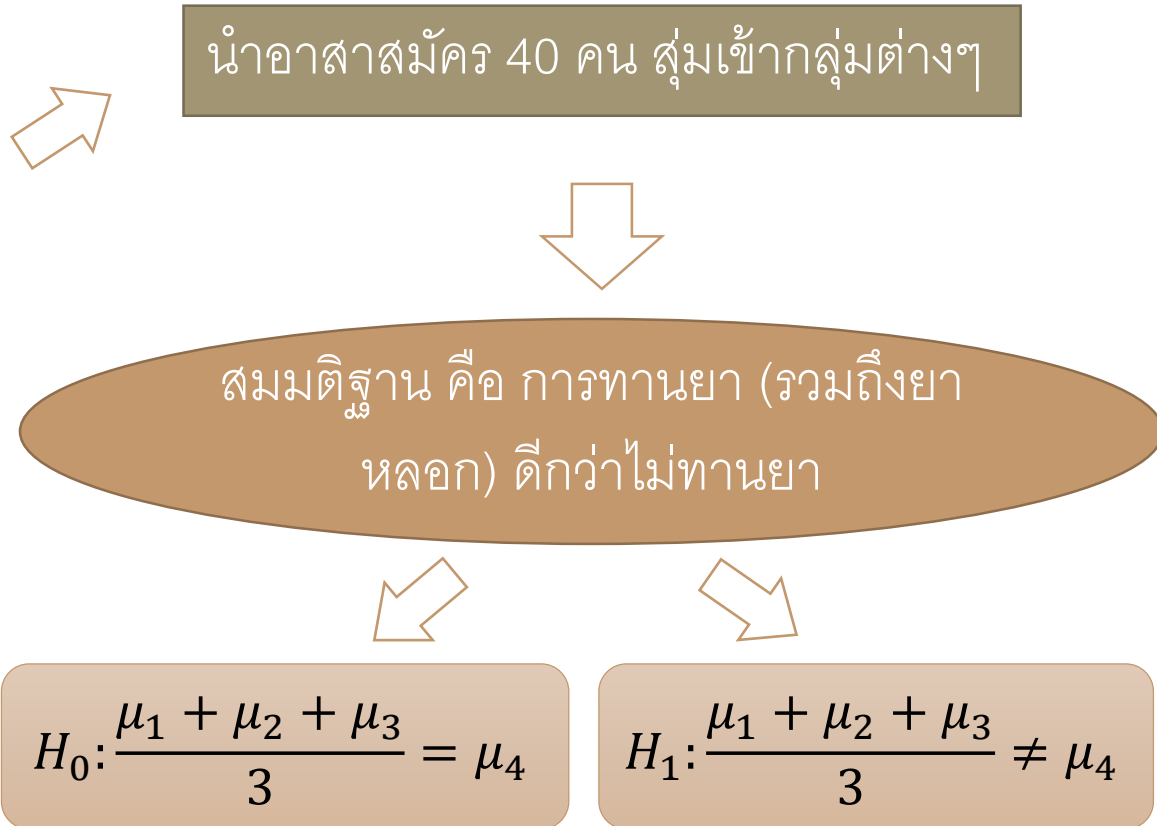
การทดสอบสมมติฐาน

- เช่น

เปรียบเทียบการลดน้ำหนัก
ด้วยยาลดน้ำหนักแบบใหม่,
ยาลดน้ำหนักแบบเก่า, ยาหลอก,
และไม่ทานยา กลุ่มละ 10 คน

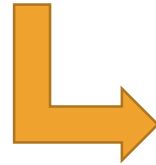
$$\alpha = .05$$

การทดสอบสมมติฐาน

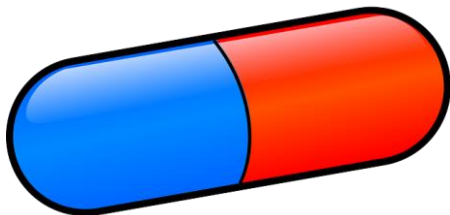
- เช่น

$$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2 + \mu_3}{3} = \mu_4$$

$$\frac{1}{3}\mu_1 + \frac{1}{3}\mu_2 + \frac{1}{3}\mu_3 + (-1)\mu_4$$

เปรียบเทียบการลดน้ำหนัก
ด้วยยาลดน้ำหนักแบบใหม่,
ยาลดน้ำหนักแบบเก่า, ยาหลอก,
และไม่ทานยา กลุ่มละ 10 คน

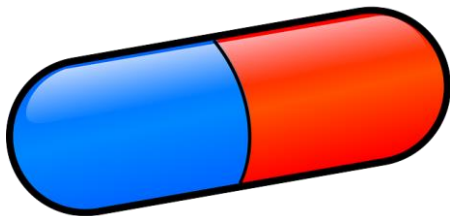
$$\alpha = .05$$

ยาแบบ ใหม่ (c_1)	ยาแบบ เก่า (c_2)	ยาหลอก (c_3)	ไม่ทาน ยา (c_4)
1/3	1/3	1/3	-1

การทดสอบสมมติฐาน

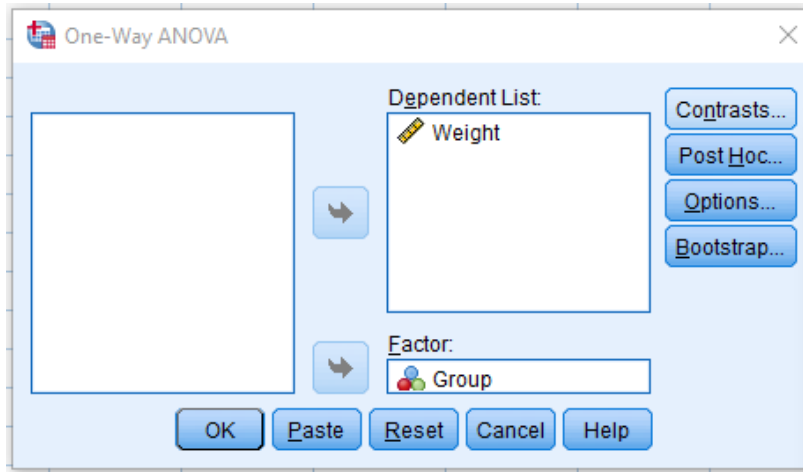
- เช่น

เปรียบเทียบการลดน้ำหนัก
ด้วยยาลดน้ำหนักแบบใหม่,
ยาลดน้ำหนักแบบเก่า, ยาหลอก,
และไม่ทานยา กลุ่มละ 10 คน

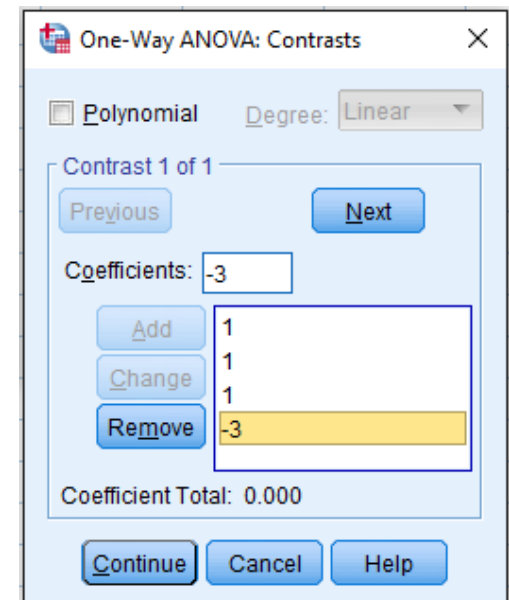
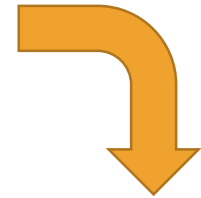

$$\alpha = .05$$

ใส่ค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่าง
ของกลุ่มที่ 1-4 ลงไป

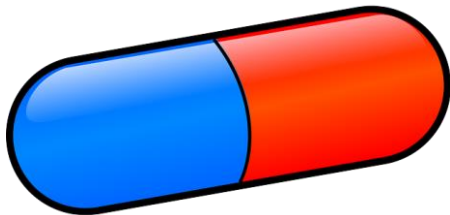
กด Contrasts...

การทดสอบสมมติฐาน

- เช่น

เปรียบเทียบการลดน้ำหนัก
ด้วยยาลดน้ำหนักแบบใหม่,
ยาลดน้ำหนักแบบเก่า, ยาหลอก,
และไม่ทานยา กลุ่มละ 10 คน

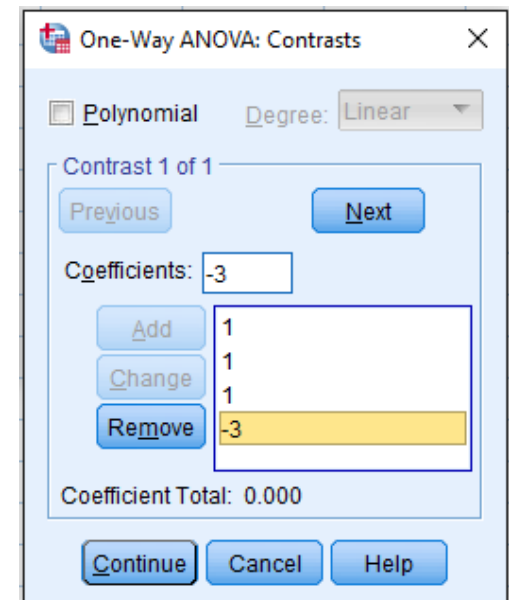
$$\alpha = .05$$

20 มกราคม 2559

ใส่ค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่าง
ของกลุ่มที่ 1-4 ลงไป

สันหัต พรประเสริฐมานิต (INTMD STAT PSY)

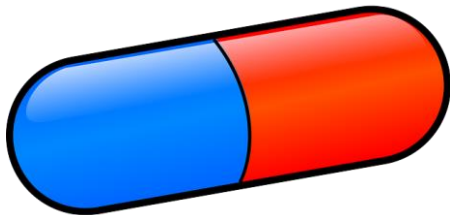
จะสังเกตว่า ผมใส่ค่า 1, 1, 1, -3 แทนที่จะเป็น 1/3, 1/3, 1/3, -1 เพราะว่า SPSS ไม่อนุญาตให้ใส่เศษส่วน การคูณค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่างด้วยค่าคงที่ ไม่ได้ทำให้ค่า p เปลี่ยนแปลงไป

การทดสอบสมมติฐาน

- เช่น

เปรียบเทียบการลดน้ำหนัก
ด้วยยาลดน้ำหนักแบบใหม่,
ยาลดน้ำหนักแบบเก่า, ยาหลอก,
และไม่ทานยา กลุ่มละ 10 คน

$$\alpha = .05$$

ค่าสถิติพรรณนา

Descriptives

Weight	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
New Drug	10	75.8000	10.10830	3.19653	68.5690	83.0310	56.43	89.63
Old Drug	10	78.1000	8.14385	2.57531	72.2742	83.9258	66.00	91.47
Placebo	10	94.4000	12.32162	3.89644	85.5856	103.2144	71.90	111.88
No Drug	10	87.7000	12.10188	3.82695	79.0428	96.3572	68.78	100.71
Total	40	84.0000	12.85022	2.03180	79.8903	88.1097	56.43	111.88

ผลการวิเคราะห์โดยรวม (Omnibus test)

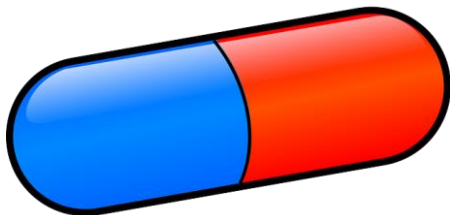
Weight		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups		2239.000	3	746.333	6.396	.001
Within Groups		4201.001	36	116.694		
Total		6440.001	39			

$$F(3, 36) = 6.40, p = .001$$

การทดสอบสมมติฐาน

- เช่น

เปรียบเทียบการลดน้ำหนัก
ด้วยยาลดน้ำหนักแบบใหม่,
ยาลดน้ำหนักแบบเก่า, ยาหลอก,
และไม่ทานยา กลุ่มละ 10 คน

$$\alpha = .05$$

ค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่าง

Contrast Coefficients

Contrast	Group			
	New Drug	Old Drug	Placebo	No Drug
1	1	1	1	-3

ผลการทดสอบความแตกต่าง

Contrast Tests

		Contrast	Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Weight	Assume equal variances	1	-14.8000	11.83357	-1.251	36	.219
	Does not assume equal variances	1	-14.8000	12.80009	-1.156	13.609	.267

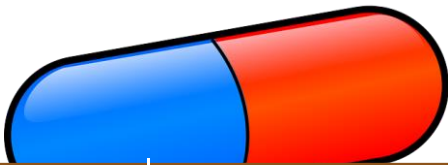
$$\bar{Y}_1 + \bar{Y}_2 + \bar{Y}_3 - 3\bar{Y}_4 = -14.8$$

$$t(36) = -1.25, p = .219$$

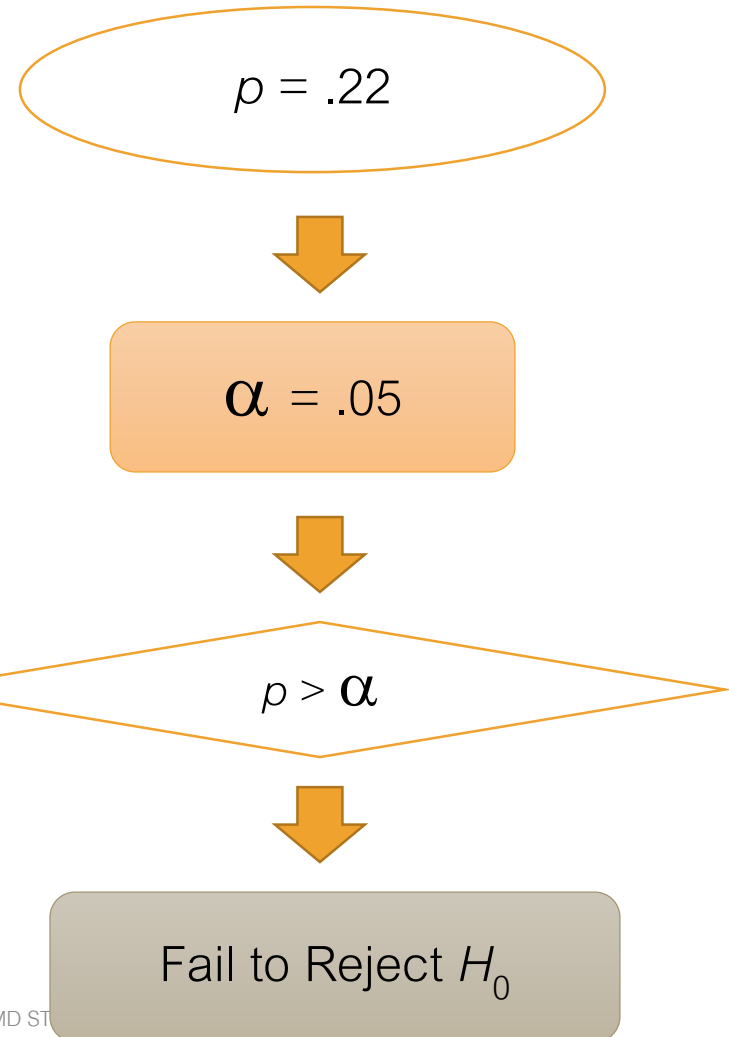
การทดสอบสมมติฐาน

- เช่น

เปรียบเทียบการลดน้ำหนัก
ด้วยยาลดน้ำหนักแบบใหม่,
ยาลดน้ำหนักแบบเก่า, ยาหลอก,
และไม่ทานยา กลุ่มละ 10 คน

กลุ่มที่ทานยา (รวมถึงยาหลอก)
ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ทานยา
อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการใช้สถิติ

- ความแปรปรวนในประชากรของแต่ละกลุ่มเท่ากัน (Homogeneity of variance)
  - ข้อตกลงเบื้องต้นนี้ สำคัญมากในการทดสอบความแตกต่าง ไม่เหมือนกับการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบปกติ หรือ Omnibus test
  - เช่น เราเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง กลุ่มที่ 3 และ 4 แต่การสร้างความแปรปรวนร่วมจะใช้ข้อมูลจากกลุ่มที่ 1 และ 2 มาคำนวณด้วย ในกรณีนี้ หากความแปรปรวนไม่เท่ากัน จะทำให้ผลการวิเคราะห์เพี้ยนไป
  - หากกลุ่มที่ 1 และ 2 มีความแปรปรวนแตกต่างจากกลุ่มที่ 3 และ 4 มาก จะส่งผลให้ผลการวิเคราะห์ไม่ถูกต้อง
  - ดังนั้น การละเมิดข้อตกลงนี้ค่อนข้างร้ายแรง แม้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างจะเท่ากัน

ข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการใช้สถิติ

- การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นนี้ ด้วย Levene test มีข้อบกพร่อง เพราะหากขนาดกลุ่มตัวอย่างน้อย ผลของการทดสอบจะไม่มีกำลังมากพอ แม้จะมีความแตกต่างระหว่างความแปรปรวนในประชากรสูง
- (ข้อเสนอแนะ) ทดสอบ Levene test ก่อน
  - ถึงระดับนัยสำคัญ → ใช้ Welch test (บรรทัดที่ 2 ของผลการทดสอบ)
  - ไม่ถึงระดับนัยสำคัญ → ตรวจสอบสัดส่วนความแปรปรวนสูงสุดต่อต่ำสุด
    - มากกว่า 3 ต่อ 1 → ใช้ Welch test (บรรทัดที่ 2 ของผลการทดสอบ)
    - น้อยกว่า 3 ต่อ 1 → ใช้ผลการวิเคราะห์แบบปกติ

ข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการใช้สถิติ

- เช่น จากตัวอย่างเดิม

Test of Homogeneity of Variances

Weight			
Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1.270	3	36	.299

Descriptives

Weight								
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
New Drug	10	75.8000	10.10830	3.19653	68.5690	83.0310	56.43	89.63
Old Drug	10	78.1000	8.14385	2.57531	72.2742	83.9258	66.00	91.47
Placebo	10	94.4000	12.32162	3.89644	85.5856	103.2144	71.90	111.88
No Drug	10	87.7000	12.10188	3.82695	79.0428	96.3572	68.78	100.71
Total	40	84.0000	12.85022	2.03180	79.8903	88.1097	56.43	111.88

Contrast Tests

Contrast			Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Weight	Assume equal variances	1	-14.8000	11.83357	-1.251	36	.219
	Does not assume equal variances	1	-14.8000	12.80009	-1.156	13.609	.267

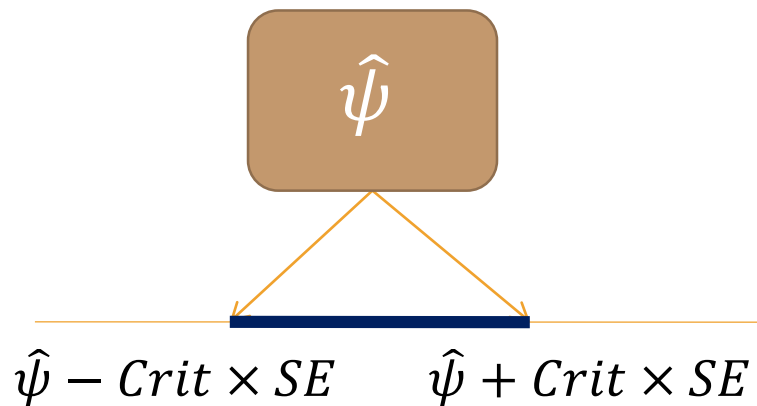
Levene test ไม่ถึง
ระดับนัยสำคัญ

ความแปรปรวนสูงสุดต่อต่ำสุด
 $(12.32)^2 / (8.14)^2 = 2.29$

ใช้บรรทัดบน

ช่วงเชื่อมั่น

- สามารถคำนวณผ่านสูตรดังนี้
  - จุดวิกฤต (Critical Value) สามารถคำนวณผ่าน Excel: `=T.INV.2T(1 - C, df)`
เช่น `T.INV.2T(0.05, 36)` สำหรับช่วงเชื่อมั่นระดับ .95 ที่ $df = 36$
  - ค่า Standard Error (SE) สามารถหาได้จาก SPSS

Contrast Tests

			Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Weight	Assume equal variances	1	-14.8000	11.83357	-1.251	36	.219
	Does not assume equal variances	1	-14.8000	12.80009	-1.156	13.609	.267

ช่วงเชื่อมั่น

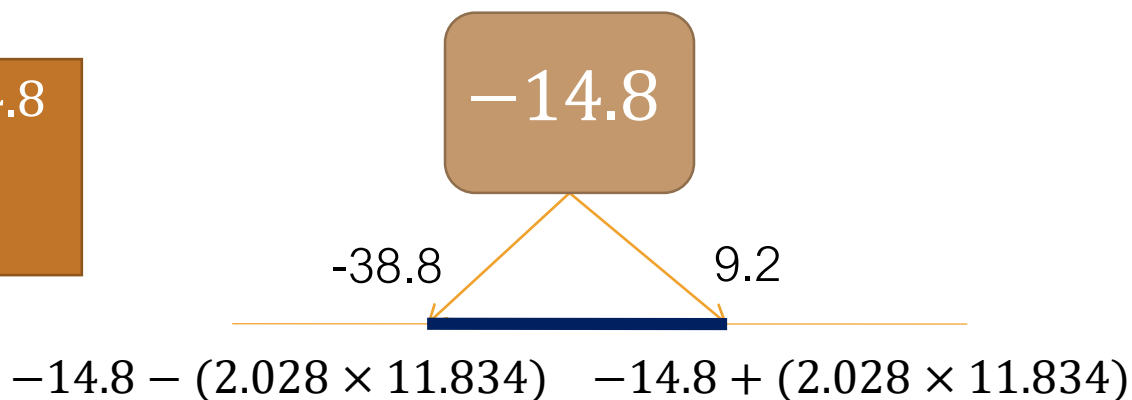
- เช่น จากตัวอย่างเดิม

$$\hat{\psi} = \bar{Y}_1 + \bar{Y}_2 + \bar{Y}_3 - 3\bar{Y}_4 = -14.8$$

Critical Value = 2.028

$SE = 11.834$

$=T.INV.2T(1 - 0.95, 36)$

Contrast Tests

			Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Contrast							
Weight	Assume equal variances	1	-14.8000	11.83357	-1.251	36	.219
	Does not assume equal variances	1	-14.8000	12.80009	-1.156	13.609	.267

ช่วงเชื่อมั่น

- เช่น จากตัวอย่างเดิม

$$\hat{\psi} = \bar{Y}_1 + \bar{Y}_2 + \bar{Y}_3 - 3\bar{Y}_4 = -14.8$$

$$95\% CI(\hat{\psi}) = (-38.8, 9.2)$$

ปรับให้อยู่ในหน่วยปกติ

$$\hat{\psi} = \frac{1}{3}\bar{Y}_1 + \frac{1}{3}\bar{Y}_2 + \frac{1}{3}\bar{Y}_3 - \bar{Y}_4 = -\frac{14.8}{3} = -4.93$$

$$95\% CI(\hat{\psi}) = \left(-\frac{38.8}{3}, \frac{9.2}{3}\right) = (-12.93, 3.07)$$

ขนาดอิทธิพล

- ขนาดอิทธิพลของความแตกต่าง สามารถวิเคราะห์ได้สองรูปแบบ
  - การวิเคราะห์ขนาดของความแตกต่างในหน่วยของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standardized mean differences)
  - การวิเคราะห์สัดส่วนของความแปรปรวนที่อธิบายได้ (Proportion of variance explained)

ขนาดอิทธิพล

- ความแตกต่างมาตรฐาน (Standardized mean differences)

$$d = \frac{2\hat{\psi} / \sum_{j=1}^k |c_j|}{\sqrt{MS_W}}$$

- เศษส่วนท่อนให้เห็นถึงความแตกต่างในคะแนนดิบ และส่วนคือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม
- สูตรนี้สามารถแปลงเป็น Cohen's d แบบปกติเมื่อสัมประสิทธิ์ความแตกต่าง 1 ตัว เป็น 1 อีก 1 ตัวเป็น -1 นอกจากนั้นเป็น 0 เช่น $\mu_2 - \mu_4$
- ค่านี้สามารถใช้คำแนะนำของ Cohen ในการแปลความหมายได้ (เช่น 0.5 = ปานกลาง)

ขนาดอิทธิพล

ANOVA

Weight

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2239.000	3	746.333	6.396	.001
Within Groups	4201.001	36	116.694		
Total	6440.001	39			

Contrast Coefficients

Contrast	Group			
	New Drug	Old Drug	Placebo	No Drug
1	1	1	1	-3

Contrast Tests

		Contrast	Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Weight	Assume equal variances	1	-14.8000	11.83357	-1.251	36	.219
	Does not assume equal variances	1	-14.8000	12.80009	-1.156	13.609	.267

$$d = \frac{2\hat{\psi} / \sum_{j=1}^k |c_j|}{\sqrt{MS_W}} = \frac{2(-14.8) / (|1| + |1| + |1| + |-3|)}{\sqrt{116.694}} = -0.457$$

ขนาดอิทธิพล

- ความแปรปรวนที่อธิบายได้ (Proportion of variance explained)
  - การวิเคราะห์ความแปรปรวน มีการหา Eta-squared หรือ Omega-squared เพื่อทดสอบว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มอธิบายความแตกต่างตัวแปรตามได้เท่าไร

$$\eta^2 = SS_{\text{Group}} / SS_{\text{Total}}$$

- ความแตกต่าง (Contrast) สามารถคำนวณได้ 3 รูปแบบ
  - R^2_{Alerting}
  - $R^2_{\text{Effect Size}}$
  - R^2_{Contrast}

ขนาดอิทธิพล

- R^2_{Alerting} เป็นการวิเคราะห์ว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีทั้งหมดนั้น ถูกอธิบายด้วยความแตกต่างรูปแบบนี้เท่าไร

$$R^2_{\text{Alerting}} = SS_{\psi} / SS_{\text{Group}} \quad SS_{\psi} = \frac{(\hat{\psi})^2}{\sum_{j=1}^k (c_j^2 / n_j)}$$

- ต้องระวังว่า ค่าอิทธิพลนี้ ไม่ได้คำนึงถึงความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรตาม ดูแค่ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

ขนาดอิทธิพล

- $R^2_{\text{Effect Size}}$ เป็นการวิเคราะห์ว่าความแปรปรวนของตัวแปรตามทั้งหมดถูกอธิบายด้วยความแตกต่างรูปแบบนี้เท่าไร

$$R^2_{\text{Effect Size}} = SS_{\psi} / SS_{\text{Total}}$$

ขนาดอิทธิพล

- R^2_{Contrast} เป็นการวิเคราะห์ว่าความแปรปรวนของตัวแปรตามทั้งหมด ถูกอธิบายด้วยความแตกต่างรูปแบบนี้เท่าไร โดยไม่สนใจกลุ่มอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

$$R^2_{\text{Contrast}} = SS_{\psi} / (SS_{\psi} + SS_{\text{Error}})$$

- เช่น $\psi = \mu_2 - \mu_3$ หากควบคุมให้ค่าความแตกต่างนี้คงที่ และ μ_1 เปลี่ยนแปลงสูงขึ้น หรือต่ำลง
- การเปลี่ยนแปลงของ μ_1 จะส่งผลให้ SS_{Group} มีค่าเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ R^2_{Alerting} และ $R^2_{\text{Effect Size}}$ แต่ไม่ทำให้ค่า R^2_{Contrast} เปลี่ยนแปลง

ขนาดอิทธิพล

- เช่น

$$SS_{\psi} = \frac{(\hat{\psi})^2}{\sum_{j=1}^k (c_j^2 / n_j)} = \frac{(-14.8)^2}{\frac{1^2}{10} + \frac{1^2}{10} + \frac{1^2}{10} + \frac{(-3)^2}{10}} = 182.53$$

$$R_{\text{Alerting}}^2 = \frac{SS_{\psi}}{SS_{\text{Group}}} = \frac{182.53}{2239} = .081$$

$$R_{\text{Effect Size}}^2 = \frac{SS_{\psi}}{SS_{\text{Total}}} = \frac{182.53}{6440} = .028$$

$$R_{\text{Contrast}}^2 = \frac{SS_{\psi}}{SS_{\psi} + SS_{\text{Error}}} = \frac{182.53}{182.53 + 4201} = .042$$

ANOVA

Weight					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2239.000	3	746.333	6.396	.001
Within Groups	4201.001	36	116.694		
Total	6440.001	39			

ขนาดอิทธิพล

- เช่น

$$R^2_{\text{Alerting}} = .081; R^2_{\text{Effect Size}} = .028; R^2_{\text{Contrast}} = .042$$

ความแตกต่างในการเปรียบเทียบกลุ่มกินยาและไม่กินยา สามารถ

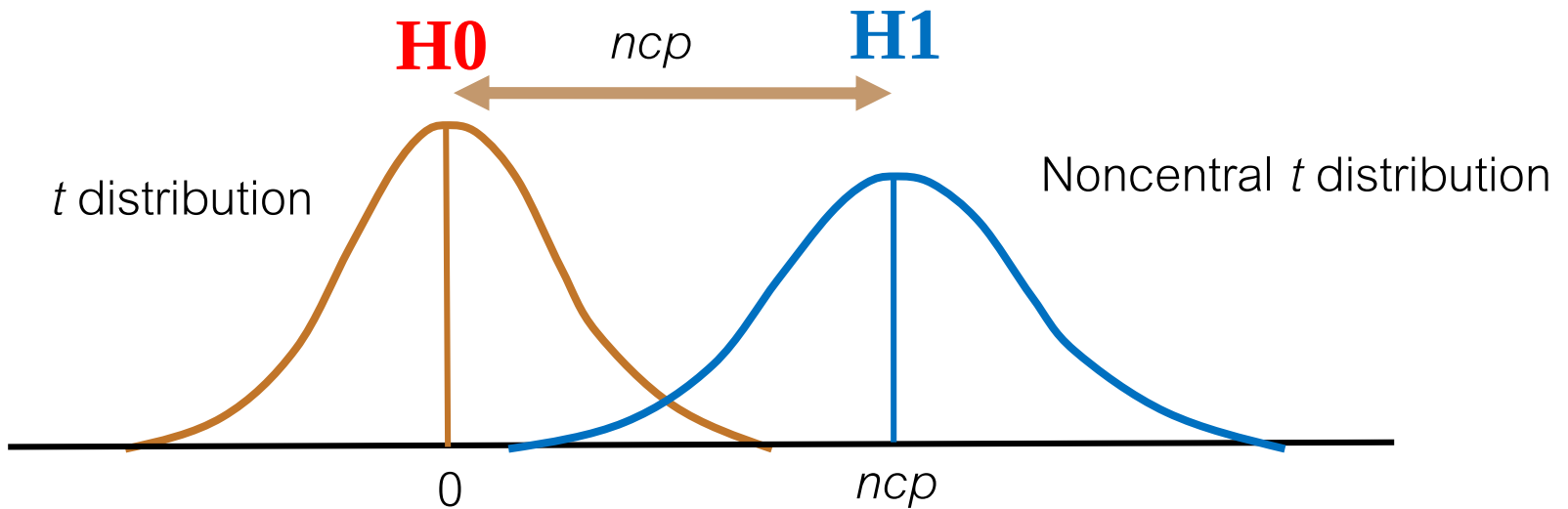
- อธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้ 8%
- อธิบายความแตกต่างของน้ำหนักทั้งหมดได้ 3%
- อธิบายความแตกต่างของน้ำหนักทั้งหมด โดยควบคุมความแตกต่างรูปแบบอื่นได้ 4%

กำลัง

- โปรแกรม G*Power 3 ไม่ได้มีตัวเลือกสำหรับการทดสอบความแตกต่าง
- ในที่นี้จะกล่าวถึงวิธีพลิกแพลงในการหา กำลัง โดยหากเราสามารถสร้าง Sampling distribution ของ Alternative hypothesis ได้ ก็จะทำให้หา กำลัง ได้
- ตามที่เคยกล่าวไปในเรื่องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบอิสระจากกัน (วิชาที่แล้ว) Sampling distribution ของ Alternative hypothesis จะเป็น Noncentral t distribution ซึ่งขึ้นอยู่กับ
  - องศาอิสระ (Degree of freedom: df) เท่ากับ $N - k$
  - ค่าเบี่ยงเบนจากศูนย์กลาง (Noncentrality parameter: ncp หรือ δ)

กำลัง

- ค่าเบี่ยงเบนจากศูนย์กลาง

$$ncp = \frac{\hat{\psi}}{\sqrt{MS_W} \sqrt{\sum_{j=1}^k (c_j^2 / n_j)}} = d \cdot \frac{\sum_{j=1}^k |c_j|}{2 \cdot \sqrt{\sum_{j=1}^k (c_j^2 / n_j)}}$$

กำลัง

- จากตัวอย่างที่ผ่านมา: $d = -0.457$, $MS_W = 116.69$ หาค่า ncp

$$ncp = d \cdot \frac{\sum_{j=1}^k |c_j|}{2 \cdot \sqrt{\sum_{j=1}^k \left(\frac{c_j^2}{n_j} \right)}} = -0.457 \cdot \frac{|1| + |1| + |1| + |-3|}{2 \cdot \sqrt{\frac{1^2}{10} + \frac{1^2}{10} + \frac{1^2}{10} + \frac{(-3)^2}{10}}} = -1.25$$

- นำค่า ncp ที่ได้ไปคำนวณกำลังด้วยโปรแกรม G*Power 3
  - เลือกกลุ่มสถิติที่ต้องการทดสอบ คือ t-tests
  - เลือกสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ Generic t test
  - เลือกที่จะหากำลังในการทดสอบ คือ Post hoc: Compute achieved power – given α , sample size and effect size

กำลัง

- จากตัวอย่างที่ผ่านมา: $d = -0.457$, $MS_W = 116.69$ หาค่า ncp

$$ncp = d \cdot \frac{\sum_{j=1}^k |c_j|}{2 \cdot \sqrt{\sum_{j=1}^k \left(\frac{c_j^2}{n_j} \right)}} = -0.457 \cdot \frac{|1| + |1| + |1| + |-3|}{2 \cdot \sqrt{\frac{1^2}{10} + \frac{1^2}{10} + \frac{1^2}{10} + \frac{(-3)^2}{10}}} = -1.25$$

Input Parameters		Output Parameters	
Tail(s)	Two	Critical t	-2.0280940
Noncentrality parameter δ	-1.25	β err prob	0.7705645
α err prob	0.05	Power (1- β err prob)	0.2294355
Df	36		

กำลังเท่ากับ .22

กำลัง

- การหาค่าพารามิเตอร์ที่เบี่ยงเบน สามารถใช้ `ncp_contrast.xlsx` ได้ ในไฟล์สามารถคำนวณ
  - ค่า Cohen's d เมื่อไม่ทราบค่าความแตกต่าง (ψ) และใส่ค่าเฉลี่ยคำนวณค่าความแตกต่าง
  - ค่า Cohen's d เมื่อทราบค่าความแตกต่าง (ψ)
  - ค่า ncp เมื่อทราบค่า Cohen's d

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

- สามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ไฟล์ `ncp_contrast.xlsx` ร่วมกับการหาคำสั่งใน G*Power 3
- โดยค่อยๆ ปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้คำสั่งที่ต้องการ
- จากตัวอย่าง $d = -0.457$

ครั้งที่	จำนวนคน ในกลุ่ม	<i>ncp</i>	<i>df</i>	กำลัง
1	10	-1.252	36	.23
2	30	-2.168	116	.58
3	50	-2.799	196	.80
4	70	-3.311	276	.91

ต้องการประมาณ 50 คนต่อกลุ่ม
เพื่อให้ได้กำลังเท่ากับ .80

การวิเคราะห์ความแตกต่างมากกว่า 1 รูปแบบ

สถิติขั้นกลางสำหรับจิตวิทยา

สันหัด พรประเสริฐมานิต

การวิเคราะห์ความแตกต่างมากกว่า 1 รูปแบบ

- บางครั้ง ผู้วิจัยต้องการทดสอบความแตกต่างมากกว่า 1 ชนิด เช่น
  - ความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ใช้ยาและไม่ใช้ยา

$$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2 + \mu_3}{3} = \mu_4$$

- ความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ใช้ยาจริงและยาหลอก

$$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2}{2} = \mu_3$$

- ความแตกต่างระหว่างยาชนิดใหม่และยาชนิดเดิม

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

การวิเคราะห์ความแตกต่างมากกว่า 1 รูปแบบ

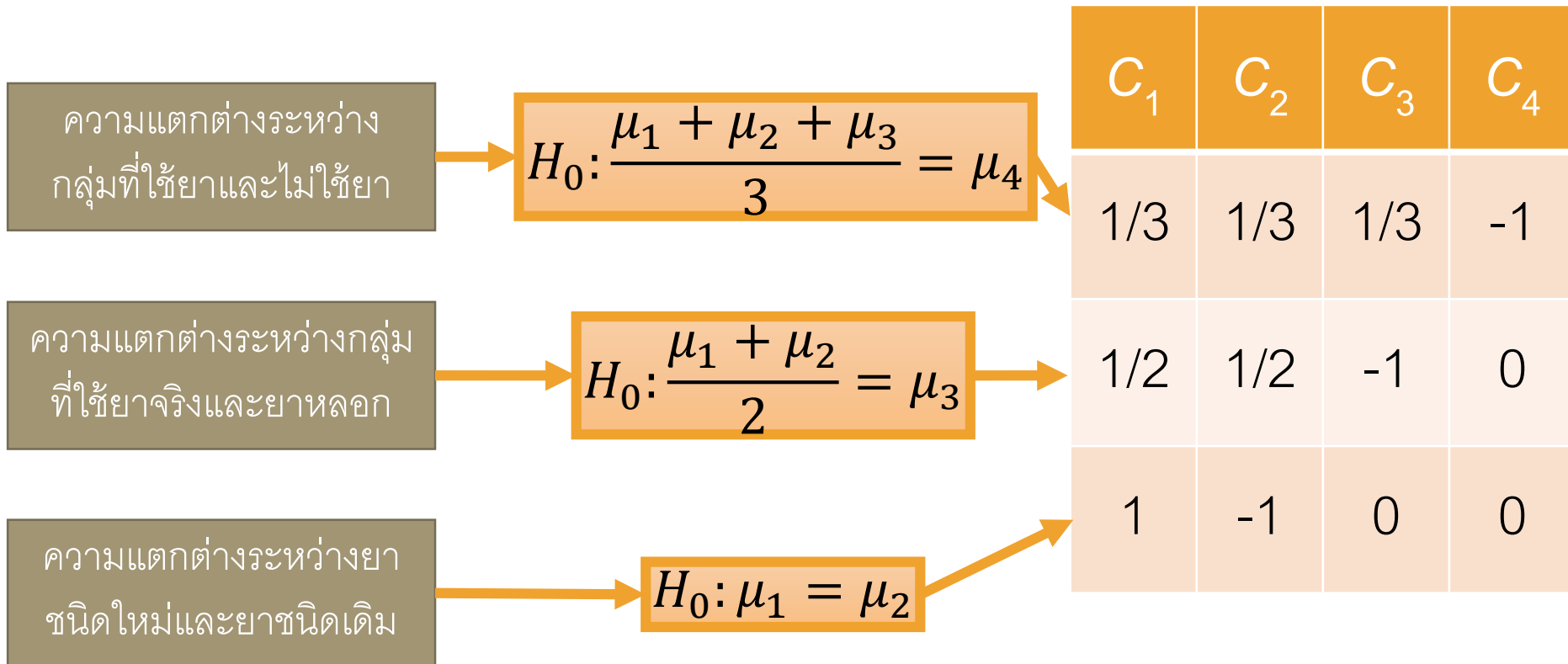
- เนื่องจากความแตกต่างที่ทดสอบมีมากกว่า 1 ประเภท นักวิจัยต้องควบคุมโอกาสในการเจอความผิดพลาดทั้งกลุ่ม (Familywise Error Rate)
- วิธีการควบคุม จะแยกตามประเภทในการทดสอบ
  - การทดสอบล่วงหน้า (A priori contrast) คือ การทดสอบความแตกต่างตามสมมติฐานที่นักวิจัยตั้งไว้ ไม่จำเป็นต้องทดสอบโดยรวม (Omnibus test) ผ่าน One-way ANOVA
  - การทดสอบภายหลัง (Post hoc comparison) คือ การทดสอบความแตกต่างภายหลังจากที่ทราบแล้วว่า พบความแตกต่างใน One-way ANOVA ไม่มีการตั้งสมมติฐานรูปแบบความแตกต่างมาก่อน

การทดสอบล่วงหน้า

- การทดสอบล่วงหน้า (A priori contrast) ต้อง
  - ทราบสมมติฐานล่วงหน้าแล้ว สามารถแปลงสมมติฐานให้เป็นความแตกต่าง แล้วทดสอบความแตกต่างได้เลย
  - การควบคุม α_{FW} ให้ทำโดยวิธีของ Bonferroni, Holm, หรือ Sidak (แนะนำวิธีของ Holm)

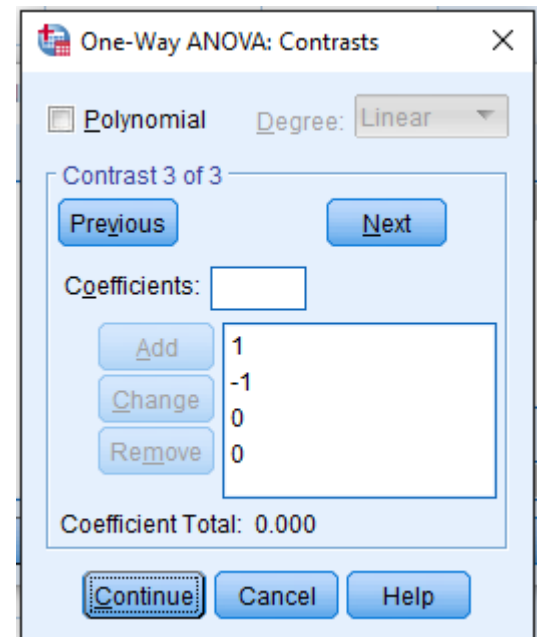
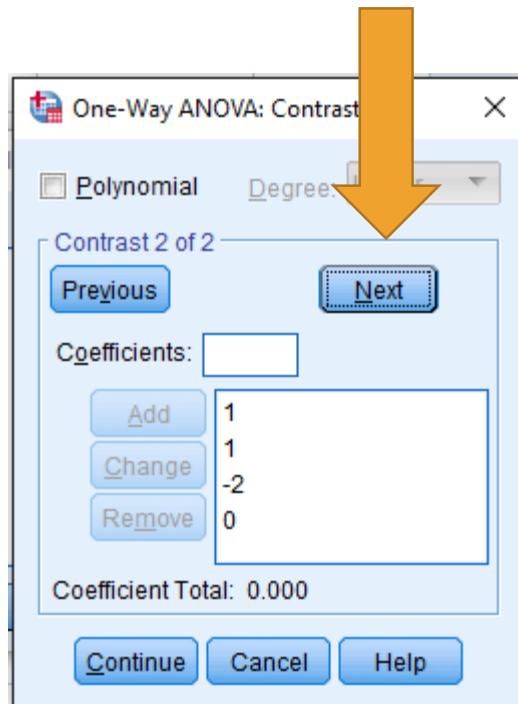
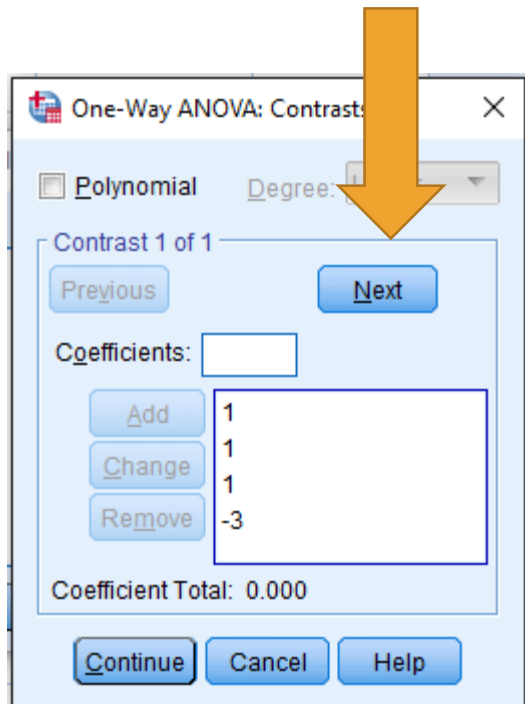
การทดสอบลวงหน้า

- เช่น จากตัวอย่างเรื่องยาลดน้ำหนัก

การทดสอบล่วงหน้า

- เช่น จากตัวอย่างเรื่องยาลดน้ำหนัก

การทดสอบล่วงหน้า

- เช่น จากตัวอย่างเรื่องยาลดน้ำหนัก

ANOVA

Weight

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2239.000 ^a	2	1119.500	6.396	.001
Within Groups	6440.001	36	178.889		
Total	8679.001	38			

Contrast Coefficients

Contrast	Group			
	New Drug	Old Drug	Placebo	No Drug
1	1	1	1	-3
2	1	1	-2	0
3	1	-1	0	0

Contrast Tests

		Contrast	Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Weight	Assume equal variances	1	-14.8000	11.83357	-1.251	36	.219
		2	-34.9000	8.36760	-4.171	36	.000
		3	-2.3000	4.83103	-.476	36	.637
	Does not assume equal variances	1	-14.8000	12.80009	-1.156	13.609	.267
		2	-34.9000	8.80789	-3.962	14.119	.001
		3	-2.3000	4.10488	-.560	17.220	.582

การทดสอบล่วงหน้า

- เช่น จากตัวอย่างเรื่องยาลดน้ำหนัก

ควบคุม α_{FW} ด้วยวิธีของ Holm

ความแตกต่าง	p	Rank	α	Sig
$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2 + \mu_3}{3} = \mu_4$	.219	2	$.05/2 = .025$	NO
$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2}{2} = \mu_3$	.000	1	$.05/3 = .0167$	YES
$H_0: \mu_1 = \mu_2$	.637	3		NO

การทดสอบล่วงหน้า (การเขียนรายงาน)

- การวิจัยครั้งนี้ ต้องการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของยาลดน้ำหนักรุ่นใหม่ ยาลดน้ำหนักเก่า ยาหลอก และไม่ได้รับยา ว่าสามารถลดน้ำหนักได้แตกต่างกันหรือไม่ ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สถิติพรรณนา เก็บข้อมูลจากกลุ่มละ 10 คน การวิจัยนี้จะทดสอบ 3 สมมติฐานโดยปรับระดับนัยสำคัญด้วยวิธีของ Holm พบว่ากลุ่มที่ใช้ยาทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างจากกลุ่มไม่ได้รับยาอย่างมีนัยสำคัญ, $t(36) = -1.25$, $p = .22$, $d = -0.457$, กลุ่มที่ใช้ยาลดน้ำหนักรุ่น 2 กลุ่มมีน้ำหนักลดลงมากกว่าการใช้ยาหลอกอย่างมีนัยสำคัญ, $t(36) = -4.17$, $p < .001$, $d = -1.615$, และกลุ่มยาลดน้ำหนักรุ่นใหม่มีน้ำหนักไม่แตกต่างจากกลุ่มยาลดน้ำหนักเก่าอย่างมีนัยสำคัญ, $t(36) = -0.48$, $p = .64$, $d = -0.213$

การทดสอบล่องหน้า (การเขียนรายงาน)

- ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของน้ำหนักร่างกายจากกลุ่มลดน้ำหนักทั้ง 4 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 10 คน

กลุ่ม	<i>M</i>	<i>SD</i>
ยาลดน้ำหนักใหม่	75.8	10.11
ยาลดน้ำหนักเก่า	78.1	8.14
ยาหลอก	94.4	12.32
ไม่ได้รับยา	87.7	12.10

การทดสอบล่องหน้า

- การทดสอบล่องหน้า สามารถตั้งความแตกต่างได้ตั้งแต่ 1 รูปแบบจนกระทั่งมีกี่รูปแบบก็ได้ ไม่จำเป็นต้องน้อยกว่าจำนวนกลุ่ม
  - แต่การควบคุมความผิดพลาดทั้งกลุ่ม ก็จะมีมากขึ้น จึงนิยมใช้น้อยๆ
- บางครั้งผลการทดสอบล่องหน้าจะไม่สอดคล้องกับการทดสอบโดยรวม (Omnibus test) ให้เชื่อผลการทดสอบล่องหน้าเสมอ
  - กล่าวคือ แม้ว่าการทดสอบโดยรวมไม่ถึงระดับนัยสำคัญ หากการทดสอบล่องหน้าถึงระดับนัยสำคัญ ให้ใช้ผลการทดสอบล่องหน้า

การทดสอบภายหลัง

- การทดสอบภายหลัง (Post hoc comparison) คือ การทดสอบความแตกต่างภายหลังจากที่ทราบแล้วว่า Omnibus test พบว่ากลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
- การวิจัยนี้ไม่มีการตั้งสมมติฐานรูปแบบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มมาก่อน ผู้วิจัยมาเดาเอาเองว่า ความแตกต่างน่าจะอยู่ในรูปแบบใด
  - เช่น รู้ว่ากลุ่มลดน้ำหนัก 4 กลุ่มแตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยไม่ได้ตั้งสมมติฐานมาก่อนว่ากลุ่มใดน่าจะแตกต่างกับกลุ่มใด

การทดสอบภายหลัง

- ในการทดสอบล่วงหน้า ผู้วิจัยจะไม่รู้ค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม จะตั้งการทดสอบความแตกต่างตามสมมติฐาน
- แต่ในการทดสอบภายหลัง ผู้วิจัยจะรู้ค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มแล้ว การตั้งความแตกต่าง จะมีแนวโน้มสอดคล้องไปกับค่าเฉลี่ยที่สังเกตได้

กลุ่ม	<i>M</i>	<i>SD</i>
ยาลดน้ำหนักใหม่	75.8	10.11
ยาลดน้ำหนักเก่า	78.1	8.14
ยาหลอก	94.4	12.32
ไม่ได้รับยา	87.7	12.10

ความแตกต่างที่น่าจะเกิดขึ้น
หลังจากดูค่าเฉลี่ยแล้ว คือ

$$H_0: \mu_1 = \mu_3$$

$$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2}{2} = \mu_3$$

การทดสอบภายหลัง

- เนื่องจากทราบอยู่แล้วว่ามีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม และการตั้งรูปแบบความแตกต่างขึ้นอยู่กับค่าเฉลี่ยที่สังเกตได้
- ค่าเฉลี่ยที่สังเกตได้อาจได้รับผลกระทบจากความผิดพลาดจากการสุ่ม เช่น สุ่มได้ M_1 สูงพอดี และ M_3 ต่ำพอดี ทำให้มีความแตกต่างสูงทั้งที่ $\mu_1 = \mu_3$
- จึงทำให้ต้องมีการควบคุมเป็นพิเศษไม่ให้ถึงระดับนัยสำคัญง่ายจนเกินไป กล่าวคือ
  - ถ้าเปรียบเทียบรายคู่เพียงคู่เดียว ต้องคิดรวกับว่าเปรียบเทียบรายคู่ทุกคู่
  - ถ้าเปรียบเทียบแบบซับซ้อนเพียงรูปแบบเดียว ต้องคิดรวกับว่าทดสอบความแตกต่างแบบซับซ้อนที่เป็นไปได้ทั้งหมด

การทดสอบภายหลัง

- ในบทที่แล้ว ได้กล่าวถึงรูปแบบหนึ่งของการทดสอบภายหลัง คือ การทดสอบรายคู่ (Pairwise comparison) ที่เป็นไปได้ทั้งหมด
  - การทดสอบจะผ่านวิธีของ Tukey หรือ Games-Howell
- หากต้องการทดสอบความแตกต่างซับซ้อนภายหลังที่ทราบค่าเฉลี่ย ให้ใช้
  - วิธีของ Scheffe หากสามารถเหมารวมได้ว่าความแปรปรวนในประชากรเท่ากัน
  - วิธีของ Brown-Forsythe หากไม่สามารถเหมารวมได้ว่าความแปรปรวนในประชากรเท่ากัน

การทดสอบภายหลัง

- ใน SPSS การกด **Post hoc...** แล้วเลือกวิธี **Scheffe** จะไม่ได้ทดสอบความแตกต่างซับซ้อน แต่จะเป็นความแตกต่างรายคู่ทั้งหมด
- วิธีการทดสอบความแตกต่างซับซ้อน คือ ให้ใส่สัมประสิทธิ์ความแตกต่าง ใน **Contrast...** เหมือนการทดสอบล่วงหน้า แต่ให้หาค่าวิกฤต (Critical value) ด้วยตนเอง
- ค่าวิกฤตของ $F = t^2$
  - Scheffe: $(k - 1)F_{.05, k-1, N-k}$
  - Brown-Forsythe: $(k - 1)F_{.05, k-1, df_e}$ โดยที่ df_e สามารถหาได้จากการกด **Options...** เลือก **Brown-Forsythe** แล้วดูผล df_2 ที่คำนวณได้

การทดสอบภายหลัง

- เช่น ผลการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Weight

Scheffe

(I) Group	(J) Group	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
New Drug	Old Drug	-2.30000	4.83103	.973	-16.4664	11.8664
	Placebo	-18.60000*	4.83103	.006	-32.7664	-4.4336
	No Drug	-11.90000	4.83103	.128	-26.0664	2.2664
Old Drug						
	Placebo	-16.30000*	4.83103	.018	-30.4664	-2.1336
	No Drug	-9.60000	4.83103	.284	-23.7664	4.5664
Placebo						
	No Drug	6.70000	4.83103	.594	-7.4664	20.8664

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

กลุ่มยาหลอกแตกต่างจาก
กลุ่มยาใหม่และกลุ่มยาเก่า
อย่างมีนัยสำคัญ

การทดสอบภายหลัง

- เช่น ต้องการทดสอบความแตกต่างซับซ้อน ด้วยวิธีของ Scheffe

$$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2}{2} = \frac{\mu_3 + \mu_4}{2} \Rightarrow H_0: 0.5\mu_1 + 0.5\mu_2 - 0.5\mu_3 - 0.5\mu_4 = 0$$

$$= F.INV.RT(0.05, 3, 36)$$

Contrast Coefficients

Contrast	Group			
	New Drug	Old Drug	Placebo	No Drug
1	.5	.5	-.5	-.5

$$\text{จุดวิกฤต: } (k - 1)F_{.05, k-1, N-k} = 8.60$$

Contrast Tests

			Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Weight	Assume equal variances	1	-14.1000	3.41606	-4.128	36	.000
	Does not assume equal variances	1	-14.1000	3.41606	-4.128	33.047	.000

$$F = (-4.128)^2 = 17.04$$

Reject H_0

การทดสอบภายหลัง

- เช่นต้องการทดสอบความแตกต่างซับซ้อน ด้วยวิธีของ Brown-Forsythe

$$H_0: \frac{\mu_1 + \mu_2}{2} = \frac{\mu_3 + \mu_4}{2} \Rightarrow H_0: 0.5\mu_1 + 0.5\mu_2 - 0.5\mu_3 - 0.5\mu_4 = 0$$

Robust Tests of Equality of Means

Weight		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Brown-Forsythe		6.396	3	33.047	.002

a. Asymptotically F distributed.

$$= F.INV.RT(0.05, 3, 33.047)$$

$$\text{จุดวิกฤต: } (k - 1)F_{.05, k-1, N-k} = 8.67$$

Contrast Tests

			Value of Contrast	Std. Error	t	df	Sig. (2-tailed)
Weight	Assume equal variances	1	-14.1000	3.41606	4.128	36	.000
	Does not assume equal variances	1	-14.1000	3.41606	-4.128	33.047	.000

$$F = (-4.128)^2 = 17.04$$

Reject H_0

การทดสอบภายหลัง (การเขียนรายงาน)

- การวิจัยครั้งนี้ ต้องการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของยาลดน้ำหนักรใหม่ ยาลดน้ำหนักเก่า ยาหลอก และไม่ได้รับยา ว่าสามารถลดน้ำหนักได้แตกต่างกันหรือไม่ ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สถิติพรรณนา จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) พบว่ากลุ่มทั้ง 4 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, $F(3, 36) = 6.40, p = .001, \eta^2 = .35$, จากการทดสอบแบบภายหลังด้วยวิธีของ Scheffe พบว่าผู้ใช้น้ำยาหลอกมีน้ำหนักสูงกว่ากลุ่มยาใหม่ ($p = .006$) และกลุ่มยาเก่า ($p = .018$) อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนความแตกต่างรายคู่อื่นไม่ถึงระดับนัยสำคัญ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำยาใหม่และยาเก่ารวมกัน มีน้ำหนักน้อยกว่ากลุ่มที่ใช้น้ำยาหลอกและไม่ได้ทานยารวมกัน ($p < .05$)

การทดสอบภายหลัง

- ผลการทดสอบภายหลัง จะใช้ก็ต่อเมื่อไม่มีการตั้งสมมติฐานการวิจัยเรื่องรูปแบบความแตกต่างไว้ก่อน และทราบว่าผลการวิเคราะห์ Omnibus test มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่านั้น
- หากผลการวิเคราะห์ Omnibus test พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
  - ต้องมีความแตกต่างซับซ้อนอย่างน้อย 1 รูปแบบที่มีผลถึงระดับนัยสำคัญ
  - แต่อาจไม่พบความแตกต่างรายคู่ที่ถึงระดับนัยสำคัญได้ ในกรณีนี้ ให้หาความแตกต่างซับซ้อนเพิ่มเติม (โดยใช้วิธีของ Scheffe)

เปรียบเทียบระหว่างการทดสอบล่วงหน้าและภายหลัง

- การทดสอบล่วงหน้า จะทดสอบสมมติฐานรูปแบบความแตกต่างจำนวนน้อย
  - ใช้วิธี Bonferroni, Sidak, Holm
  - วิธีเหล่านี้ จะมีแนวโน้มให้กำลังสูงกว่า แต่หากรูปแบบความแตกต่างจำนวนมาก อาจเปรียบเทียบค่าวิกฤตที่ได้จากวิธีของ Scheffe หรือ Brown-Forsythe ถ้าวิธีหลัง มีค่าน้อยกว่าให้ใช้วิธีหลัง (เพื่อให้ได้กำลังสูง)
- การทดสอบภายหลัง จะทดสอบรูปแบบความแตกต่าง (รายคู่หรือซับซ้อน) ที่เป็นไปได้ทั้งหมด
  - ใช้วิธี Tukey, Games-Howell, Scheffe, Brown-Forsythe
  - วิธีของ Bonferroni, Sidak, Holm ถึงแม้จะใช้ได้ จะมีให้กำลังต่ำกว่ามาก

การทดสอบล่องหน้ารูปแบบพิเศษ

สถิติชั้นกลางสำหรับจิตวิทยา

สันหัด พรประเสริฐมานิต

การทดสอบล่องหน้ารูปแบบพิเศษ

- ความแตกต่างแบบเป็นอิสระจากกัน (Orthogonal Contrast)
- การเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมและกลุ่มอื่นๆ
- การหากลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดหรือต่ำที่สุด
- การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend analysis)

ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน

- ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน (Orthogonal contrast) คือ ความแตกต่างอย่างน้อย 2 รูปแบบ ไม่มีผลกระทบซึ่งกันและกัน
  - กล่าวอย่างง่าย คือ สามารถทำให้ความแตกต่างหนึ่งเปลี่ยนแปลง โดยความแตกต่างอีกรูปแบบหนึ่งไม่เปลี่ยนแปลง

กลุ่ม	<i>M</i>	<i>SD</i>
ยาลดน้ำหนักรใหม่	75.8	10.11
ยาลดน้ำหนักเก่า	78.1	8.14
ยาหลอก	94.4	12.32
ไม่ได้รับยา	87.7	12.10

$$\frac{\mu_1 + \mu_2}{2} - \mu_3 = -17.45$$
$$\mu_1 - \mu_2 = -2.3$$

ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน

- ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน (Orthogonal contrast) คือ ความแตกต่างอย่างน้อย 2 รูปแบบ ไม่มีผลกระทบซึ่งกันและกัน
  - กล่าวอย่างง่าย คือ สามารถทำให้ความแตกต่างหนึ่งเปลี่ยนแปลง โดยความแตกต่างอีกรูปแบบหนึ่งไม่เปลี่ยนแปลง

กลุ่ม	<i>M</i>	<i>SD</i>
ยาลดน้ำหนักรใหม่	75.8	10.11
ยาลดน้ำหนักเก่า	78.1	8.14
ยาหลอก	85.0	12.32
ไม่ได้รับยา	87.7	12.10

$$\frac{\mu_1 + \mu_2}{2} - \mu_3 = -8.05$$

เปลี่ยน

$$\mu_1 - \mu_2 = -2.3$$

คงเดิม

ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน

- ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน (Orthogonal contrast) สามารถทดสอบได้

$$\sum_{j=1}^k c_{1j} c_{2j} = 0$$

กล่าวคือ นำสัมประสิทธิ์ความแตกต่างของความแตกต่าง
สองรูปแบบมาคูณกันแล้วบวกกัน ผลรวมต้องเท่ากับ 0

- หากมีความแตกต่างตั้งแต่ 3 รูปแบบขึ้นไป ผลรวมของการคูณจากความแตกต่างทุกคู่ ต้องเท่ากับ 0

ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน

- เช่น

C_1	C_2	C_3	C_4
1/3	1/3	1/3	-1
1/2	1/2	-1	0
1	-1	0	0

$$\left(\frac{1}{3} \times \frac{1}{2}\right) + \left(\frac{1}{3} \times \frac{1}{2}\right) + \left(\frac{1}{3} \times -1\right) + (-1 \times 0) = 0$$

$$\left(\frac{1}{3} \times 1\right) + \left(\frac{1}{3} \times -1\right) + \left(\frac{1}{3} \times 0\right) + (-1 \times 0) = 0$$

$$\left(\frac{1}{2} \times 1\right) + \left(\frac{1}{2} \times -1\right) + (-1 \times 0) + (0 \times 0) = 0$$

เป็น Orthogonal Contrasts

ความแตกต่างแบบอิสระจากกัน

- คุณสมบัติของความแตกต่างแบบอิสระจากกัน คือ หากสามารถสร้าง ความแตกต่างที่เป็นอิสระจากกันจำนวน $k - 1$ รูปแบบแล้ว

$$SS_{Group} = \sum_{j=1}^{k-1} SS_{\psi_j}$$

- การทดสอบความแตกต่างไม่จำเป็นต้องให้ความแตกต่างเป็นอิสระจากกัน
- สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องสร้างให้ความแตกต่างตรงกับสมมติฐานวิจัยมากที่สุด

การเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมและกลุ่มอื่นๆ

- การทดสอบวิธีนี้ จะสร้างความแตกต่างรายคู่ที่เป็นการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมกับกลุ่มอื่นอีก $k - 1$ กลุ่ม เช่น

กลุ่มที่	1	2	3	4
ความแตกต่าง 1	1	0	0	-1
ความแตกต่าง 2	0	1	0	-1
ความแตกต่าง 3	0	0	1	-1

- การควบคุมระดับ α_{FW} จะใช้วิธีพิเศษเพื่อให้ได้รับกำลังสูงสุดที่เป็นไปได้
- เลือก Post hoc... แล้วเลือกวิธีของ Dunnett โดยเลือกว่าจะให้กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มแรกหรือกลุ่มสุดท้าย และทิศทางทดสอบ (ทางเดียวหรือสองทาง)

การเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมและกลุ่มอื่นๆ

- เช่น ให้กลุ่มไม่ได้รับยาเป็นกลุ่มควบคุม ทดสอบสองทาง

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Weight

Dunnett t (2-sided)^a

(I) Group	(J) Group	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
New Drug	No Drug	-11.90000*	4.83103	.049	-23.7464	-.0536
Old Drug	No Drug	-9.60000	4.83103	.134	-21.4464	2.2464
Placebo	No Drug	6.70000	4.83103	.381	-5.1464	18.5464

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

a. Dunnett t-tests treat one group as a control, and compare all other groups against it.

กลุ่มยาลดน้ำหนักใหม่ แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

แม้จะกดผ่าน Post hoc... แต่กระบวนการนี้ ไม่จำเป็นต้องทดสอบ Omnibus test

การเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมและกลุ่มอื่นๆ

- วิธีนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ความแปรปรวนในประชากรเท่ากัน
- หากทดสอบไม่ผ่าน ให้ใช้วิธีของ Games-Howell ในการทดสอบว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่
- การเปรียบเทียบรูปแบบนี้ ไม่ค่อยได้รับความนิยมในจิตวิทยา แต่ทว่าจะเป็นกระบวนการที่ใช้ในการหากลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดหรือต่ำที่สุดในหัวข้อถัดไป

การหากลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดหรือต่ำที่สุด

- บางครั้ง นักวิจัยอาจต้องการหาวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จากทางเลือกทั้งหมด
- ใช้วิธีของ Hsu (1996) โดยคำนวณผ่านวิธีของ Dunnett ใน SPSS โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการคำนวณผ่านวิธีการคำนวณแบบสองทาง
  - ให้กลุ่มสูงที่สุดหรือกลุ่มต่ำที่สุด เป็นกลุ่มควบคุมในวิธีของ Dunnett โดยใส่รหัสกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มสุดท้ายหรือกลุ่มแรก (ใช้คำสั่ง **Recode...** ใน SPSS)
  - เปรียบเทียบกลุ่มสูงที่สุดหรือกลุ่มต่ำที่สุดกับกลุ่มอื่นผ่านวิธีของ Dunnett
  - หากกลุ่มที่ได้สูงกว่า (หรือต่ำกว่า) กลุ่มอื่นทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มดังกล่าวถือว่าเป็นกลุ่มสูงที่สุด (หรือต่ำที่สุด) อย่างมีนัยสำคัญ

การหากลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดหรือต่ำที่สุด

- เช่น กลุ่มยาตัวใหม่ มีน้ำหนักน้อยที่สุด ต้องการทดสอบว่ากลุ่มนี้มีประสิทธิภาพมากที่สุดหรือไม่

เปรียบเทียบกลุ่มยาใหม่
(ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด) และกลุ่มอื่นๆ

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Weight
Dunnett t (2-sided)^a

(I) Group	(J) Group	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Old Drug	New Drug	2.30000	4.83103	.934	-9.5464	14.1464
Placebo	New Drug	18.60000*	4.83103	.001	6.7536	30.4464
No Drug	New Drug	11.90000*	4.83103	.049	.0536	23.7464

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

a. Dunnett t-tests treat one group as a control, and compare all other groups against it.

กลุ่มยาใหม่ไม่แตกต่างจากยาเก่า
อย่างมีนัยสำคัญ จึงไม่สามารถสรุป
ได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

การหากลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดหรือต่ำที่สุด

- วิธีนี้มีข้อตกลงเบื้องต้น คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากัน และความแปรปรวนแต่ละกลุ่มในประชากรเท่ากัน
- หากการวิเคราะห์ของคุณไม่ใกล้เคียงกับข้อตกลงเบื้องต้นนี้ ให้ใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่แบบปกติ (เช่น Tukey หรือ Games-Howell) แล้วทดสอบว่าคะแนนที่สูงที่สุดหรือต่ำที่สุด แตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

การวิเคราะห์แนวโน้ม

- บางครั้ง กลุ่มต่างๆ อาจแสดงระดับของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง
- เช่น ทดสอบผลของการนั่งสมาธิต่อผลการเรียน โดยแบ่งคนเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ 20 นาทีต่อวัน
- นักวิจัยอาจต้องการทดสอบว่า การเพิ่มเวลาการนั่งสมาธิมีผลต่อผลการเรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปเส้นตรง หรือเส้นโค้งหรือไม่
- การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มที่มีลักษณะเชิงปริมาณ จะเรียกว่า การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend analysis)

การวิเคราะห์แนวโน้ม

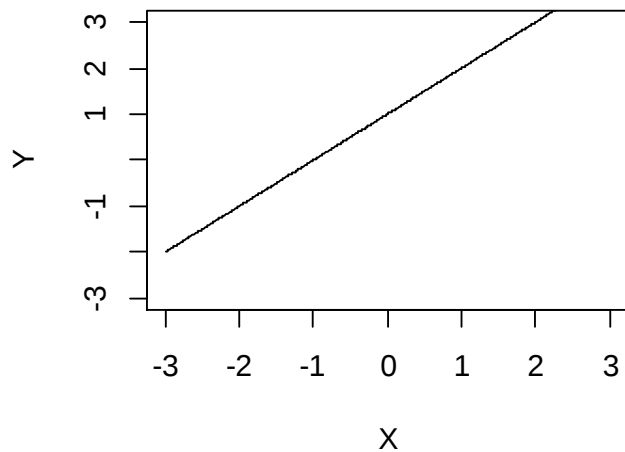
- การวิเคราะห์แนวโน้ม ก็คือ การวิเคราะห์ความแตกต่างรูปแบบหนึ่ง โดยใส่สัมประสิทธิ์ความแตกต่างที่เหมาะสม ทำให้ทราบได้ว่าคะแนนมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- ในที่นี้ จะกล่าวถึงการวิเคราะห์แนวโน้ม ที่การเปลี่ยนแปลงอยู่ในรูปพหุนาม (Polynomial change) เท่านั้น

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_j + \beta_2 X_j^2 + \cdots + \beta_{k-1} X_j^{k-1} + \varepsilon_{ij}$$

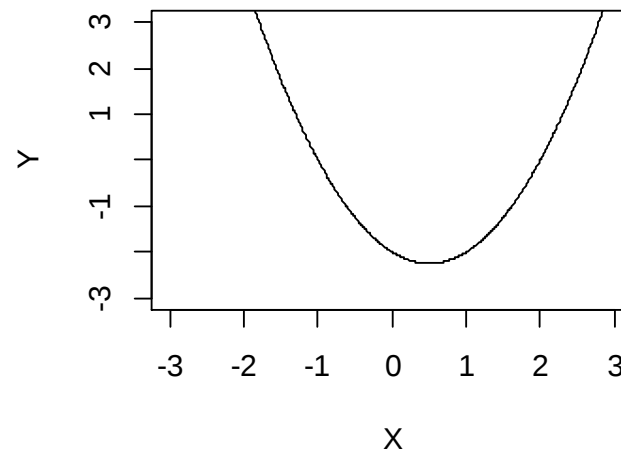
Y = คะแนนของตัวแปรตาม

X = คะแนนของตัวแปรต้นที่ระบุไว้ในแต่ละกลุ่ม

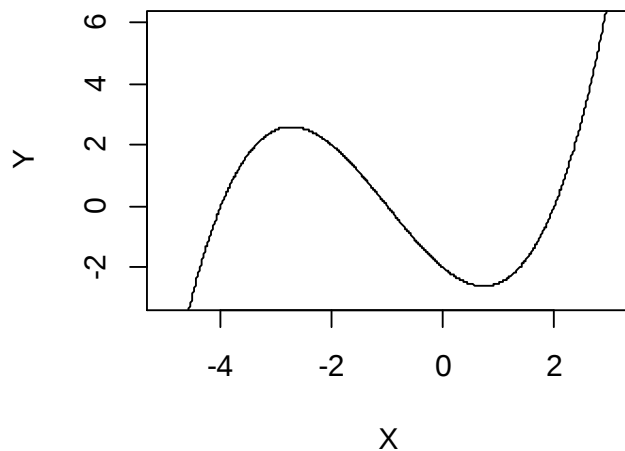
สมการพหุนามกำลัง 1 (เส้นตรง, Linear)

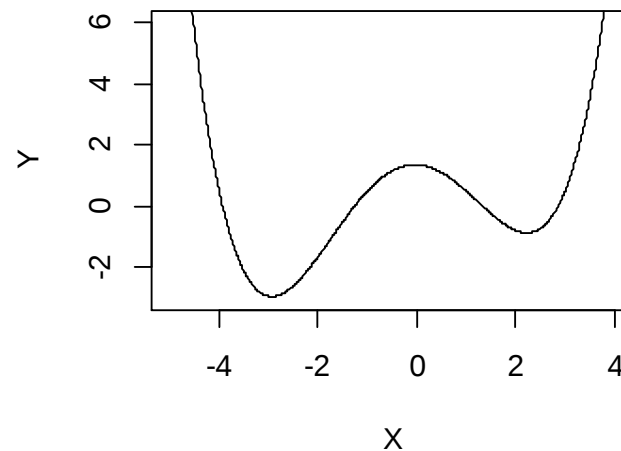
สมการพหุนามกำลัง 2 (พาราโบลา; Quadratic)

สมการพหุนามกำลัง 3 (Cubic)

สมการพหุนามกำลัง 4 (Quartic)

การวิเคราะห์แนวโน้ม

- SPSS จะคำนวณสัมประสิทธิ์ความแตกต่างที่เหมาะสมให้
- เช่น หากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มเท่ากัน มี 5 กลุ่มคือ นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ 20 นาทีต่อวัน สัมประสิทธิ์ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงแบบเส้นตรงจะเป็นดังนี้

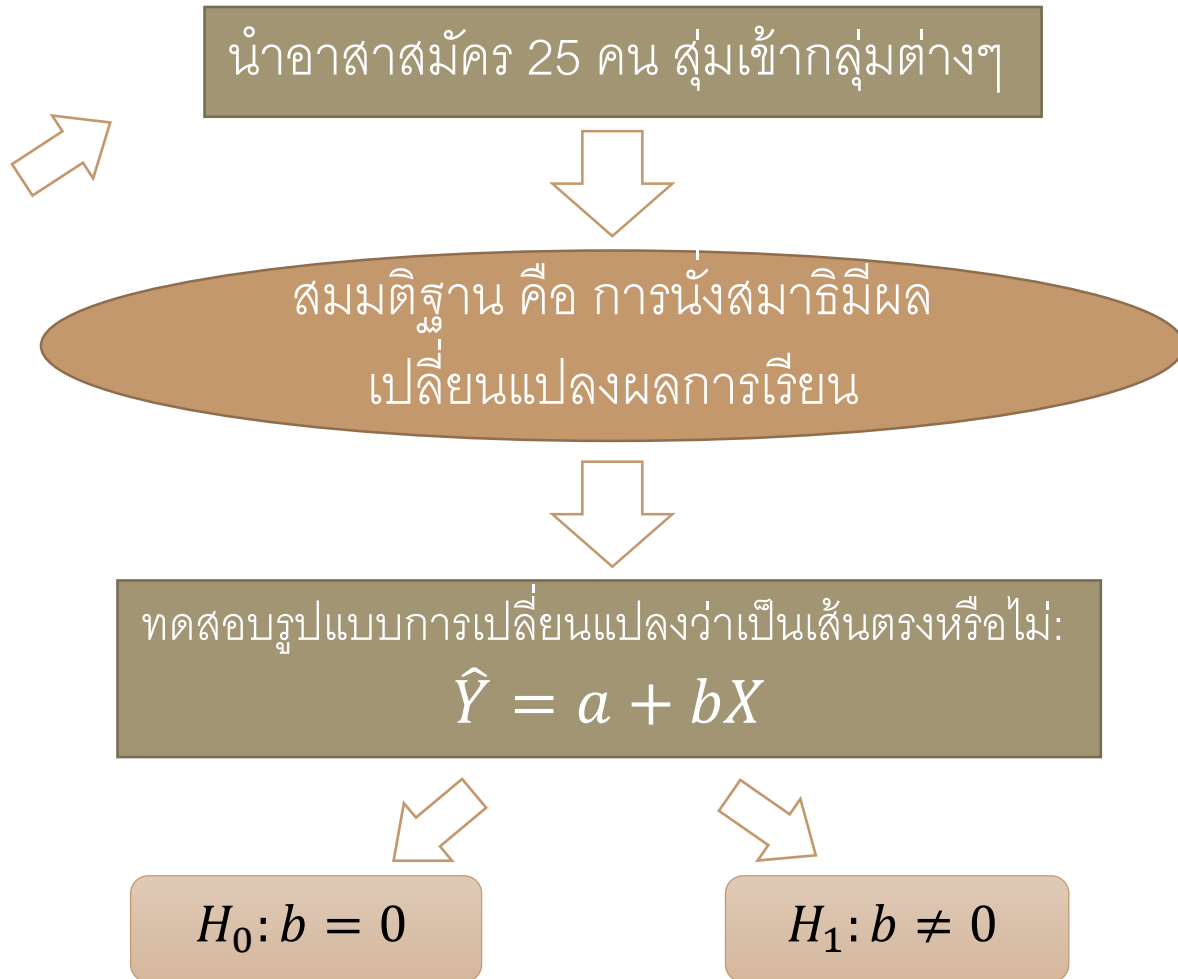
$$X_j = \{0, 5, 10, 15, 20\}$$

$$c_j = X_j - \bar{X} = \{-10, -5, 0, 5, 10\}$$

- ค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่างอาจถูกคูณด้วยค่าคงที่ เพื่อปรับสเกล แต่ผลการทดสอบทางสถิติยังเหมือนเดิม

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ
20 นาทีต่อวัน

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ
20 นาทีต่อวัน

กลุ่มนั่งสมาธิ

ให้ใส่ตัวเลขแทนระดับ
การนั่งสมาธิในแต่ละกลุ่ม
(ไม่ต้องใส่ เลข 1, 2, หรือ
เลขอื่นๆ แทนกลุ่มเหล่านี้)

med	ach
0	24.78
0	25.82
0	18.17
0	14.06
0	25.44
5	37.09
5	21.16
5	39.67
5	35.45
5	41.79
10	56.82
10	49.75
10	53.63
10	34.64
10	53.03
15	60.93
15	57.89
15	59.65
15	59.80
15	63.86
20	61.10
20	60.84
20	50.34
20	52.69
20	66.44

ผลการเรียน

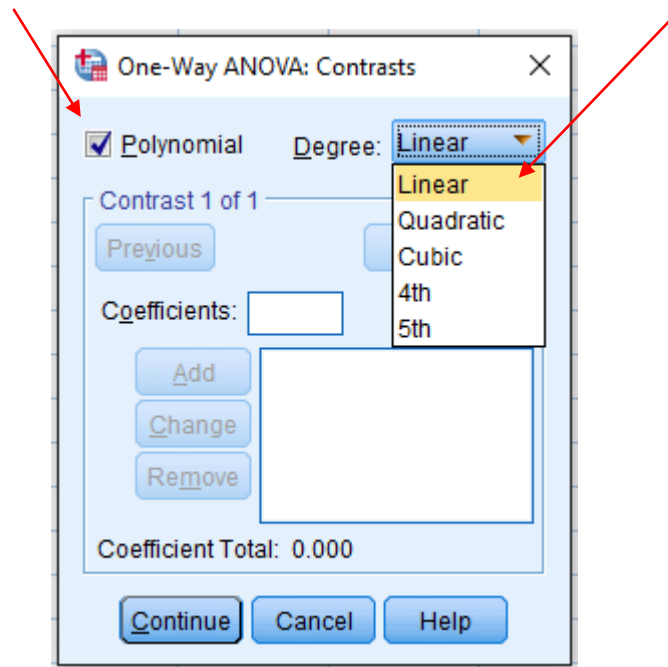
การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ
20 นาทีต่อวัน

กดเลือก Polynomial

เลือกรูปแบบการเปลี่ยนแปลง
ที่ต้องการทดสอบ

เลือก Linear เพื่อทดสอบการเปลี่ยนแปลงเชิงเส้นตรง

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ

ต่อผลการเรียน โดย

เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15
20 นาทีต่อวัน

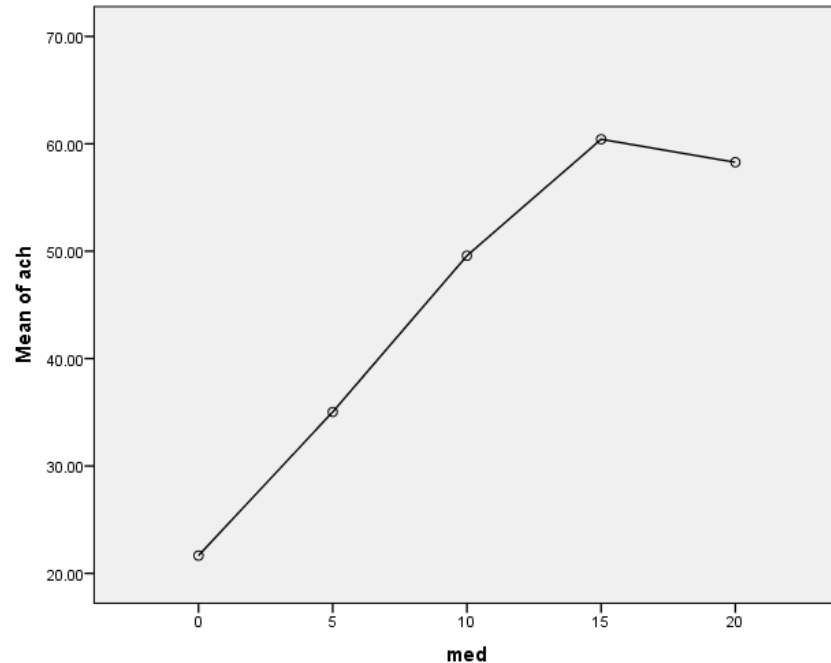
Descriptives								
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
0	5	21.6551	5.27561	2.35932	15.1046	28.2056	14.06	25.82
5	5	35.0311	8.12578	3.63396	24.9416	45.1206	21.16	41.79
10	5	49.5761	8.71914	3.89932	38.7499	60.4024	34.64	56.82
15	5	60.4249	2.20439	.98583	57.6878	63.1620	57.89	63.86
20	5	58.2799	6.62147	2.96121	50.0582	66.5015	50.34	66.44
Total	25	44.9934	16.16617	3.23323	38.3203	51.6665	14.06	66.44

กด Options... → Descriptive
เพื่อทดสอบค่าสถิติเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์แนวโน้ม

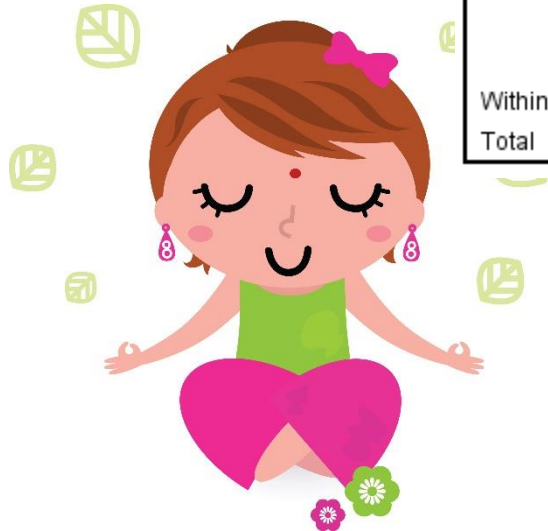
ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ
20 นาทีต่อวัน

กด Options... → Means plot
เพื่อแสดงกราฟการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ย

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15,
20 นาทีต่อวัน

ทดสอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในรูปเส้นตรงหรือไม่
(Test for Linearity)

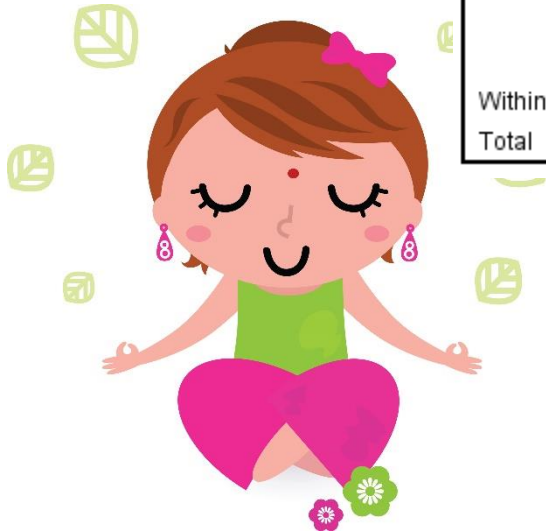
ach

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	(Combined)	5397.937	4	1349.484	30.868	.000
	Linear Term Contrast	4865.260	1	4865.260	111.289	.000
	Deviation	532.677	3	177.559	4.062	.021
Within Groups		874.348	20	43.717		
Total		6272.285	24			

ทดสอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงนอกเหนือ
จากการเปลี่ยนแปลงรูปเส้นตรงหรือไม่
(Test for Nonlinearity)

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15,
20 นาทีต่อวัน

$$F(1, 20) = 111.29$$
$$p < .001$$

มีการเปลี่ยนแปลง
รูปเส้นตรง

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	(Combined)	5397.937	4	1349.484	30.868	.000
	Linear Term Contrast	4865.260	1	4865.260	111.289	.000
	Deviation	532.677	3	177.559	4.062	.021
Within Groups		874.348	20	43.717		
Total		6272.285	24			

$$F(3, 20) = 4.06$$
$$p = .021$$

มีการเปลี่ยนแปลงอื่น
ที่อธิบายได้เพิ่มเติม

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ
20 นาทีต่อวัน

ทดสอบรูปแบบการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นเส้นโค้ง
สมการกำลังสอง (Quadratic) หรือไม่:
$$\hat{Y} = a + b_1X + b_2X^2$$

$$H_0: b_2 = 0$$

$$H_1: b_2 \neq 0$$

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15
20 นาทีต่อวัน

$$F(1, 20) = 9.86$$
$$p = .005$$

มีการเปลี่ยนแปลง
รูปพหุนามกำลัง 2

ANOVA

ach			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	(Combined)		5397.937	4	1349.484	30.868	.000
	Linear Term	Contrast	4865.260	1	4865.260	111.289	.000
		Deviation	532.677	3	177.559	4.062	.021
	Quadratic Term	Contrast	430.980	1	430.980	9.858	.005
		Deviation	101.696	2	50.848	1.163	.333
Within Groups			874.348	20	43.717		
Total			6272.285	24			

$$F(2, 20) = 1.16$$
$$p = .333$$

การเปลี่ยนแปลงอื่นนอกเหนือ
จากในรูปเส้นตรงและพหุนาม
กำลัง 2 ไม่ถึงระดับนัยสำคัญ

ไม่ต้องวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในระดับที่สูงขึ้นแล้ว

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน

เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15
20 นาทีต่อวัน

$$R^2_{\text{Alerting}}(\text{Linear}) = \frac{4865.26}{5397.94} = .90$$

ANOVA

ach			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	(Combined)		5397.937	4	1349.484	30.868	.000
	Linear Term	Contrast	4865.260	1	4865.260	111.289	.000
		Deviation	532.677	3	177.559	4.062	.021
	Quadratic Term	Contrast	430.980	1	430.980	9.858	.005
		Deviation	101.696	2	50.848	1.163	.333
Within Groups			874.348	20	43.717		
Total			6272.285	24			

$$R^2_{\text{Alerting}}(\text{Quadratic}) = \frac{430.98}{5397.94} = .08$$

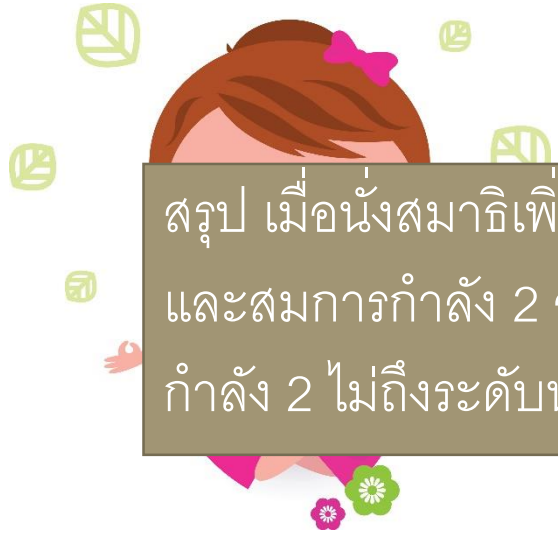
การเปลี่ยนแปลงรูปเส้นตรงคิดเป็น 90% ของความแตกต่างระหว่างกลุ่ม
แต่การเปลี่ยนแปลงรูปเส้นโค้งคิดเป็น 8% ของความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

การวิเคราะห์แนวโน้ม

ทดสอบผลของการนั่งสมาธิ
ต่อผลการเรียน โดยแบ่งคน
เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน คือ
นั่งสมาธิ 0, 5, 10, 15, และ
20 นาทีต่อวัน

หากต้องการทราบสมการการเปลี่ยนแปลง
ให้วิเคราะห์ถดถอย (Regression analysis)
ซึ่งจะกล่าวในบทถัดไป เช่น ในตัวอย่างนี้พบว่า

$$\hat{Y} = 20.302 + 3.96X - 0.1X^2$$

สรุป เมื่อนั่งสมาธิเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ผลการเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งในรูปเส้นตรง
และสมการกำลัง 2 อย่างมีนัยสำคัญ การเปลี่ยนแปลงนอกเหนือจากสมการ
กำลัง 2 ไม่ถึงระดับนัยสำคัญ

การวิเคราะห์แนวโน้ม

- นักวิจัยต้องการทดสอบผลของการนั่งสมาธิ (0, 5, 10, 15, และ 20 นาทีต่อวัน) ต่อผลการเรียน โดยสุ่มอาสาสมัคร 25 คนเข้าสู่กลุ่มต่างๆ ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการเรียน ในกลุ่มการนั่งสมาธิทั้ง 5 กลุ่ม จากการทดสอบแนวโน้ม พบว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงเส้นตรงถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ, $F(1, 20) = 111.29, p < .001, R^2(\text{alerting}) = .90$, และการเปลี่ยนแปลงแบบสมการกำลังสองถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ, $F(1, 20) = 9.86, p = .005, R^2(\text{alerting}) = .08$, โดยสมการทำนายคือ $\hat{Y} = 20.302 + 3.96X - 0.1X^2$, โดยการเปลี่ยนแปลงนอกเหนือจากสมการกำลังสองไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ, $F(2, 20) = 1.16, p = .33$.

การวิเคราะห์แนวโน้ม

- ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการเรียน ในกลุ่มนั่งสมาธิระดับต่างๆ ($N = 25$)

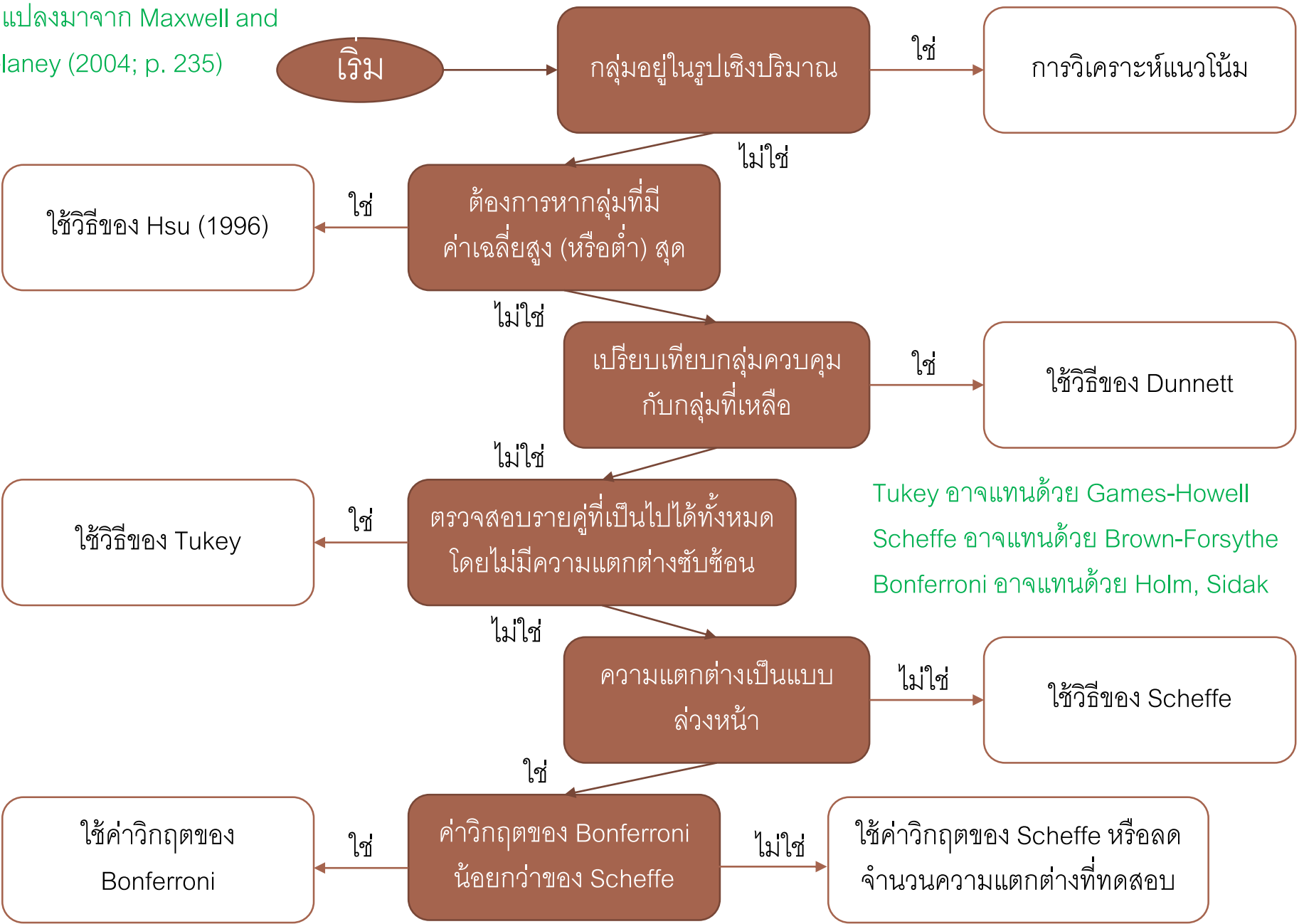
กลุ่มนั่งสมาธิ (นาที)	M	SD
0	21.66	5.28
5	35.03	8.13
10	49.58	8.72
15	60.42	2.20
20	58.28	6.62

การวิเคราะห์แนวโน้ม

- การวิเคราะห์นี้ไม่จำเป็นต้องทดสอบ Omnibus test
- ใน SPSS จะสามารถวิเคราะห์แนวโน้ม เมื่อระยะห่างระหว่างกลุ่มไม่เท่ากัน (เช่น {0, 5, 15, 30}) และจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน โดยวิเคราะห์แบบเดิม คือ ทำเครื่องหมายที่ช่อง **Polynomials**
- หากจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ให้ใช้ผลการวิเคราะห์จากวิธี Unweighted (ในตาราง ANOVA)
  - วิธี Unweighted เหมือนกับ Type III sum of square และวิธี Weighted เหมือนกับ Type II sum of square ใน Factorial ANOVA ซึ่งจะกล่าวในบทถัดไป

การวิเคราะห์แนวโน้ม

- ข้อตกลงเบื้องต้นของวิธีการนี้ คือ ความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มต้องเท่ากัน หากไม่เท่าแล้ว ผลการวิเคราะห์จะไม่ถูกต้อง
- ให้ใส่สัมประสิทธิ์ความแตกต่าง ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆ ด้วยตนเอง โดย Google คำว่า “polynomial contrasts table” เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความแตกต่างเมื่อระยะห่างแต่ละกลุ่มเท่ากัน
- หากระยะห่างแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ให้หาสัมประสิทธิ์ความแตกต่างจากฟังก์ชัน `poly` ใน R
- เมื่อสัมประสิทธิ์ความแตกต่างแล้ว ให้ใช้ Welch test ทดสอบ

คาบต่อไป

- ส่งการบ้านที่ 3 (ส่งในสัปดาห์ที่ 1-5 ก.พ. 59)